

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИКО-ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ГАЛУЗЕВОГО ПРАВА**

**АДМІНІСТРАТИВНИЙ ВПЛИВ НА ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ В
УКРАЇНІ**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконав: студент IV курсу 13-421з група
Спеціальності: 081 Право
Освітньо-професійної програми «Право»

Петько Олег Володимирович

Керівник д.ю.н., проф. Саїнчин О.С.

Рецензент к.ф.н., доц. Задорожня Н.О.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. Загальнотеоретичні основи адміністративного впливу на подолання корупції.....	8
1.1. Становлення та розвиток законодавства в сфері протидії корупції в Україні.....	8
1.2. Поняття та природа корупції.....	13
РОЗДІЛ 2. Механізм адміністративного впливу на подолання корупції в Україні.....	22
2.1. Елементи адміністративного впливу на подолання корупції..	22
2.2. Недоліки та перспективи адміністративного впливу на подолання корупції в Україні.....	28
ВИСНОВКИ.....	38
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	43

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Агентство розшуку та менеджменту активів – АРМА

Державне бюро розслідувань – ДБР

Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» – Антикорупційна стратегія

Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index) – CPI

Конвенція ООН проти корупції (UNCAC) – Конвенція ООН

Національне агентство з питань запобігання корупції – НАЗК

Національне антикорупційне бюро – НАБУ

НПА – нормативно-правові акти

Очищення влади – люстрація

Спеціалізована антикорупційна прокуратура – САП

ВСТУП

Актуальність теми. Корупція виступає негативних соціально-правовим та політичних явищем яке несе значну загрозу національній безпеці, демократичним інститутам держави, економіці та суспільству в цілому. Корупція провокує зменшення довіри до влади та порушення принципів верховенства права, справедливості та рівності всіх перед законом, провокує подальший розвиток тіньової економіки, наносить непоправиму шкоту міжнародному авторитету держави тощо.

У випадку, якщо держава не створює та не в проваджує системний вплив на корупційні прояви є ризик значної прогресії її розвитку. За часів незалежності механізм подолання корупції в Україні так і не набув характеру послідовної та ефективною профілактики і боротьби з корупцією, відмічається фрагментарністю, непослідовністю, необґрунтованістю, безсистемністю та політичною заангажованістю. Як свідчить міжнародний та зарубіжний досвід боротьби із корупцією – дане негативне явище повністю подолати не можливо, проте необхідно прагнути до значного його зменшення, локалізації та обмеження його впливу на відповідні державні, соціальні та економічні інституції.

Ступінь дослідження проблеми. Дослідженню різних питань протидії корупції присвятили свої праці такі науковці, як: В.В. Баштанник, П.Й. Бернадський, В.М. Вільгушинський, В.В. Денисенко, О.В. Длугопольський, Ю.П. Івашук, В.Г. Клочков, Ю. Ковбасюк, І.В. Коруля, А.М. Новак, В.О. Тімашов, І.І. Яцків та інші.

Аналіз стану дослідження проблеми адміністративного впливу на подолання корупції в Україні дозволяє зробити висновки про необхідність подальшого дослідження даної сфери теоретичних та практичних проблем.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Кваліфікаційну роботу виконано в контексті наукових досліджень відповідно до пункту 3.4.2.5 «Основні наукові напрями та найважливіші проблеми фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук» Національної академії наук України на 2019-2023 роки, пункту 9 розділу «Правове забезпечення інформаційної сфери України» Пріоритетний напрямів розвитку правової науки на 2016-2020 роки Національної академії правових наук України, пункту 9.1 «Реалізація державної політики та пріоритетний напрямів створення сучасної інформаційної інфраструктури України» Переліку пріоритетний напрямів наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015-2019 роки, затвердженого наказом МВС України від 16 березня 2015 року №275, тематики науково-дослідної роботи кафедри галузевого права історико-юридичного факультету Херсонського державного університету «Теорія та практика реформування галузевого законодавства України» (номер державної реєстрації № 0118U006817). Тему кваліфікаційної роботи затверджено Вченою радою Херсонського державного університету (наказ №902-Д від 05.11.2019).

Об'єктом дослідження є суспільні відносини в сфері подолання корупції.

Предметом дослідження є загальні теоретичні та практичні проблеми адміністративного впливу на подолання корупції в Україні.

Метою дослідження є комплексне дослідження проблем адміністративного впливу на подолання корупції в Україні.

Поставлена мета обумовила вирішення наступних **завдань**:

- визначити особливості становлення та розвитку законодавства в сфері протидії корупції в Україні;
- визначити поняття та природи корупції;
- охарактеризувати форми та види корупції в Україні;

- розкрити елементи адміністративного впливу на подолання корупції;
- проаналізувати недоліки адміністративного впливу на подолання корупції в Україні;
- визначити перспективи адміністративного впливу на подолання корупції в Україні.

Методологічною основою дослідження Тематика кваліфікаційної роботи зумовила необхідність застосування методологічного апарату правової науки з урахуванням принципів всебічного і повного вивчення процесів і явищ, цілісності і комплексності дослідження.

Методологічною основою дослідження виступає загальнонауковий діалектичний метод пізнання, який дозволив виявити залежність політичних, соціально-економічних процесів в державі з проявами корупції.

У дослідженні також були використані загальнофілософські методи (закони формальної логіки, аналіз, синтез, дедукція та індукція, абстрагування), загальнонаукові методи пізнання (системний, статистичний, комплексний і функціональний метод) і спеціальні методи юридичної науки (формально-догматичний, історично-правовий).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дана робота є продовженням наукових досліджень в сфері адміністративний вплив на подолання корупції в Україні та містить спробу цілісного дослідження його загальних теоретичних та практичних проблем.

Практичне значення полягає в тому, що в роботі сформульовані висновки, пропозиції та рекомендації можуть бути використані в подальшому дослідженні даної теми, практичній діяльності, а окремі положення та висновки роботи – в процесі підготовки і проведення

практичних занять з курсу «Кримінальне право» та «Адміністративне право».

Апробація результатів дослідження

Основні положення дослідження були представлені на VI Міжнародному студентському саміті «Права людини в умовах сучасних глобалізаційних викликів» (м. Запоріжжя, травень 2020 р., дистанційна форма).

Структура роботи обумовлена метою і завданнями дослідження, складається зі вступу, двох розділів, висновків, додаток.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ

АДМІНІСТРАТИВНОГО ВПЛИВУ НА ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ

1.1. Становлення та розвиток законодавства в сфері протидії корупції в Україні

Нормативно-правову систему адміністративного впливу на подолання корупції в Україні складають нормативно-правові акти різних видів та рівнів юридичної сили.

Становлення та розвиток законодавства в сфері протидії корупції в Україні за часів незалежності умовно можна поділити на наступні етапи в залежності від політичної спрямованості української влади на кожному етапі:

I етап – часи президентства Л.Кравчук. До моменту прийняття спеціалізованих антикорупційних нормативно-правових актів норми Кримінального кодексу УРСР (1960 р.) та Кодекс про адміністративні правопорушення врегульовували механізм притягнення до кримінальної та адміністративної відповідальності за вчинення корупційних злочинів та правопорушень.

На цьому етапі було прийняті наступні НПА:

- Закон України «Про державну службу» (1993 р.);
- Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» (1993 р.) та інші.

II етап – часи президентства Л.Кучми.

На цьому етапі було прийняті наступні НПА:

- Розпорядження Президента України «Про заходи щодо активізації боротьби з корупцією і організованою злочинністю» від 10.02.95 № 35/95-рп [1];

- Закон України «Про боротьбу з корупцією» (1995 р.);
- Національна програма боротьби (1997 р.) (неформальна назва «Чисті руки»);
- Указ Президента України «Про Концепцію боротьби з корупцією на 1998–2005 роки» від 24.04.98 № 367/98 [2];
- Кримінальний кодекс України (2001 р.).

Кримінально-правові норми вперше закріпили такий вид злочину, як «провокація підкупу» та до переліку суб'єктів корупції було включено юридичних осіб [12]. У 2003 р. Україна стала членом Антикорупційної мережі для Східної Європи і Центральної Азії.

Закон України «Про боротьбу з корупцією» (1995 р.) визначав вимогою «попередження корупційних діянь чи інших правопорушень, пов'язаних з корупцією, якщо вони не мають складу злочину, та встановлення за них адміністративної відповідальності» [37]. Закон заклав основи подальшого регулювання протидії корупції в Україні.

III етап – часи президентства В. Ющенко.

На цьому етапі було:

- прийнято Указ Президента України «Про Концепцію подолання корупції в Україні «На шляху до доброчесності»» від 11.09.06 № 742/2006 [3];
- розроблено проекти законів України «Про засади запобігання та протидії корупції», «Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень».

При прийнятті Закону України «Про засади запобігання та протидії корупції», який приймався разом з іншими нормативно-правовими актами, не було використано громадські обговорення та оцінку його положень. Закон містив ряд прогресивних положень: перелік суб'єктів відносин в сфері корупційних правовідносинах, ряд обмежень в сфері професійної діяльності посадовців, визначення зміст конфліктів інтересів на публічній службі тощо.

IV етап – часи президентства В. Януковича.

На цьому етапі було:

- прийнято Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 07.04.11 № 3206 –VI [4];
- ратифіковано такі міжнародні нормативно-правові акти, як Конвенцію ООН проти корупції (UNCAC), Кримінальну конвенцію про боротьбу з корупцією і Додатковий протокол до Конвенції.

Антикорупційне законодавство України в цей період враховували також положення міжнародних нормативних актів, а саме:

- Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією;
- Резолюція (97) 24 Комітету міністрів Ради Європи «Про двадцять принципів боротьби з корупцією»;
- Стамбульський план дій щодо боротьби з корупцією;
- Рекомендації групи держав проти корупції (GRECO).

Три етапи становлення та розвитку законодавства у цей період характеризується непослідовністю та фрагментарністю боротьби з проявами корупції.

V етап – часи президентства П. Порошенка.

На цьому етапі було прийняті наступні НПА:

- Закон України «Про запобігання корупції»;
- Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки»;
- Закон України «Про Національну поліцію»;
- Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» [5-8];
- Закон України «Про очищення влади» та інші.

До чинників, які сприяли прийняттю даних нормативно-правових актів, слід віднести: вплив суспільства на владу, євроінтеграційні процеси.

Даний етап характеризувався спробою систематизувати антикорупційне законодавство, створити систему антикорупційних органів (Національне антикорупційне бюро України, Національна агенція з питань запобігання корупції, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів).

Закон України «Про запобігання корупції» врегульовує організаційно-правові засади системи запобігання корупції, превентивних антикорупційних механізмів, усунення наслідків корупційних правопорушень.

Закон України «Про очищення влади» є нетиповим для українського законодавства НПА. Закон визначив поняття люстрації «очищення влади (люстрація) – це встановлена цим Законом або рішенням суду заборона окремим фізичним особам обіймати певні посади (перебувати на службі) (крім виборних посад) в органах державної влади та органах місцевого самоврядування» [25].

На цьому етапі НПА антикорупційного законодавства містили наступні новели:

- переліку суб'єктів корупції було включено посадових осіб юридичних органів публічного права;
- встановлення обмеження щодо спільної праці близьких родичів та осіб прирівняних до них;
- встановлення обмежень щодо одержання подарунків та використання службового становища [12].

VI етап – часи президентства В.Зеленського

На цьому етапі було прийняті наступні НПА:

- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення ефективності інституційного механізму запобігання корупції»;

- Закон «Про внесення змін до Закону України "Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції»;

- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Закону України «Про запобігання корупції»» та інші.

Закон «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції» від 17.10.19 № 198-IX (вступив в дію з 01.01.20 р.) відповідає передвиборчій програмі Зеленського В. та визначає правовий статус викривача: «викривач – фізична особа, яка за наявності переконання, що інформація є достовірною, повідомила про можливі факти корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень, інших порушень Закону України «Про запобігання корупції» вчинених іншою особою, якщо така інформація стала їй відома у зв'язку з її трудовою, професійною, господарською, громадською, науковою діяльністю, проходженням нею служби чи навчання або її участю у передбачених законодавством процедурах, які є обов'язковими для початку такої діяльності, проходження служби чи навчання» [31].

На думку П.Й. Бернадського під час формування нормативно-правової бази в сфері адміністративного впливу на подолання корупції в Україні «було порушено наступний принцип її формування «концепція – стратегія – закон – програма – підзаконні акти», адже відповідні НПА приймалися в різний час та за відсутності єдиної науково-обґрунтованої концепції протидії корупції» [11].

Антикорупційна нормативно-правова база містить понад 100 НПА та умовно поділяється на норми, що врегульовують питання кримінальної відповідальності, застосування адміністративних заходів спрямованих на подолання корупції та попередження корупційних проявів.

Проте, негативні соціально-економічні та політичні явища негативно вплинули на формування антикорупційної нормативно-правової бази. Серед них можна виділити наступні:

- низький рівень правової свідомості та правової культури населення;
- відсутність громадського контролю за проявами корупції;
- «корупційні традиції» в українському суспільстві;
- неефективні заходи адміністративно-правового регулювання;
- декларативність у підходах до подолання корупційних проявів та інші.

Система антикорупційного НПА повинна створювати умови для:

- попередження і зниження рівня корупції;
- конфлікту інтересів у професійної діяльності посадових осіб відповідних владних органів;
- закріплення етичних норм поведінки посадових осіб;
- суспільного схвалення доброчесності в діяльності держаних органів та органів місцевого самоврядування;
- пропорційного посилення відповідальності за корупційні злочини та правопорушення та інше.

1.2. Поняття та природа корупції

За радянських часів в Україні не знайшло свого нормативно-правового відображення поняття «корупція», проте, енциклопедія містила наступне визначення корупції «корупція – це злочин, який проявляється у прямому використанні посадовою особою прав, наданих їй у відповідності до посади, з метою збагачення» [38, с. 523].

Поняття корупції лід трактувати у широкому та вузькому розумінні. У широкому розумінні корупція – це «загальний результат

негативних проявів у сфері публічної влади» [23], у вузькому – форма отримання особистої вигоди державними посадовцями.

Поняття корупції закріплюється у відповідних нормативно-правових актах українського законодавства, наукових працях, публіцистичних виданнях, ЗМІ, інтернет-виданнях тощо:

1) в ст. 1. Закону України «Про запобігання корупції» наводиться наступне визначення поняття «корупція»: «корупція – використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей» [5];

2) «корупція становить сукупність різних за характером та ступенем суспільної небезпеки, але єдиних за своєю суттю корупційних діянь, інших правопорушень (кримінальних, адміністративних, цивільно-правових, дисциплінарних), а також порушень етики поведінки посадових осіб, які пов'язані з учиненням цих діянь» [33];

3) «корупція – це система із складною структурою взаємопов'язаних елементів соціального, політичного, філософського, морального і ідеологічного характеру» [39, с. 27];

4) «корупція – це різновид соціальної колізії, що роз'їдає та руйнує органи державної влади, державу і суспільство в цілому» [32];

5) «корупція – це підкупність, продажність посадових осіб, громадських діячів» [40, с. 127];

6) «корупція – це суспільно-небезпечне явище у сфері державного управління та політики, що проявляється у навмисному

використанні представниками влади свого службового становища для протиправного отримання майнових та немайнових благ і переваг у будь-якій формі, а також як підкуп цих осіб» [41, с. 288].

В науковій думці існують різні підходи до розуміння природи корупції:

- корупція – це самокерована система, яка характеризується автономією та складною ієрархією (Н.А.Липовська) [22];

- корупція – виступає продуктом діяльності влади та обумовлює специфіку її розвитку; системна корупція – це ознака бідної держави з слабким суспільством та інститутами, яка з організованою злочинністю (А.М. Новак)[23; 26, с. 30];

- корупція – аномалія, а у окремих випадках «норма», взаємовідносин політичних та соціальних суб'єктів;

- корупція – це асоціальне, протиправне та аморальне соціальне явище, яке негативно впливає на політичний та соціально-економічний розвиток держави та суспільства (І.Л Машкоаська) [33].

Отже, на нашу думку корупція – це суспільно-небезпечне явище у сфері політики та здійснення державного управління, що проявляється у навмисному використанні відповідними посадовими особами свого службового становища для протиправного отримання майнових/немайнових благ та будь-якої іншої вигод.

Конвенція ООН визначає такі обов'язкові ознаки корупції: «пропозиція або надання, вимагання або прийняття будь якої неправомірної переваги (в тому числі навмисно); будь яка неправомірно надана перевага, що включає як матеріальну вигоду, так і переваги (пільги, послуги) нематеріального характеру; неправомірні переваги, що можуть мати місце як для самої публічної посадової особи, так і для іншої фізичної або юридичної особи; ці дії можуть проводитись як особисто, так і через посередників» [29].

Видами корупції виступають політична (спричиняє загрозу демократичних інститутам держави) та економічна корупція (знижує ефективність ринкових інститутів в державі).

Часто політична корупція має негативні економічні наслідки для суспільства в цілому. Також виділяють «традиційну» корупцію, яка притаманна суспільству в силу його історичного розвитку та національних традицій, та «сезонну» корупція, яка розвивається в перехідні періоди становлення незалежних держав тощо.

Формами корупційних проявів виступають:

1. Хабарництво – отримання державним службовцем матеріальних благ за вчинення/не вчинення дій на користь заінтересованої особи, що входять до повноважень службовця.

2. Підкуп – пропозиція передачі грошових коштів або інших цінностей від заінтересованої особи державному службовцю з метою отримати для себе якусь послугу.

3. Віткат – винагорода, комісія або відсоток від незаконної оборудки, яка виплачується на користь державного службовця, який сприяв такій оборудці.

4. Здирництво – вимагання державним службовцем грошових коштів або інших цінностей в обмін на певні дії чи бездіяльності шляхом використання залякування, сили та перевищення повноважень.

5. Непотизм – при зайнятті високої посади державний службовець сприяє отриманню вигідних посад та інших переваг для членів та своєї її родини.

6. Фаворизм – надання державним службовцем одному із підлеглих певних переваг, пільг та винагород, яке ґрунтується на суб'єктивному відношенні до нього, яке ґрунтується на попередньому вигідному результаті який отримав керівник від підлеглого.

Слід зауважити, що корупційні злочини та правопорушення вчиняються не тільки у вигляді протиправної діяльності, але і у вигляді неетичних, порушуючи суспільну мораль вчинках.

Причинами та умовами корупції у суспільстві можна визначити наступні:

- неефективне виконання державою своїх функцій (С.Вестюк) [13, с. 66];

- обмежені можливості щодо економічного і людського розвитку України, недостатній рівень глобальної конкурентоспроможності нашої держави (В. Тімашов) [14];

- повільний прогрес у антикорупційній політиці України (Драго Кос) [15];

- «криміналізація та тінізація економіки, хибна методологія і непрозора приватизація державного й комунального майна» (П.Д. Біленчук) [16, с. 30];

- «незбалансованість економічних відносин, високі податки, падіння продуктивності праці, зростання безробіття, бюджетний дефіцит, правовий нігілізм, погіршення виконавчої дисципліни» (В.Г. Клочков) [17, с. 11];

- складний період переходу від радянської тоталітарної системи управління до демократичної держави (Є.В. Невмержицький) [18, с. 37];

- відсутність прозорості у діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування (Ю. Ковбасюк) [19];

- «формально рівень поширеності корупції є реакцією на кризу в основних сферах суспільного життя, що виражається у глибокій невідповідності між механізмами управління суспільством і фундаментальними цілями його розвитку» (А.М. Новак) [23]; непослідовність та формалізація антикорупційних реформ, які

створюють антикорупційну закриту адміністративну систему («державна в державі») [26, с. 34];

- відсутність добросовісної політичної волі тих політичних сил, які в більшості своїй очолюють вищі державні органи;

- низький рівень правової культури та правової свідомості членів суспільства та відношення громадян України до корупції як до закономірного явища;

- наявність прогалин, колізій, неточностей у антикорупційному законодавстві;

- відсутність дієвого державного контролю в сфері профілактики та протидії корупції;

- низький рівень морально-духовного потенціалу суспільства;
Серед сфер суспільного життя, де найбільше проявляється корупція слід відзначити:

- отримання податкових пільг;
- відчуження державних активів за договорами купівлі-продажу та в процесі приватизації;

- нелегальний бізнес та тіньова економіка;
- регулювання антимонопольного законодавства;
- видобуток природних ресурсів;
- присвоєння почесних звань та призначення на відповідальні посади [14];

- регулювання інвестиційних проектів та позабюджетних рахунків;

- відносини в сфері землевласності і землекористування;
- здійснення перевірки суб'єктів господарювання;
- дозвільно-реєстраційні процедури;
- освітня діяльність;
- охорона здоров'я;
- діяльність правоохоронних органів та судової системи тощо.

Негативні прояви корупції на загальнодержавному та індивідуальному рівні полягають у наступному:

- 1) на законодавчому рівні корупція сприймається як «пряма загроза національній безпеці»;
- 2) порушує конституційні принципи (принцип консолідації суспільства, принцип рівності всіх перед законом, принцип соціальної справедливості, принцип верховенства права);
- 3) підриває довіру суспільства до влади;
- 4) нівелює ринкову конкуренцію, сприяє розвитку та закріплює монополізму в ринковій економіці;
- 5) сприяє розвитку лобізму у законодавчій сфері;
- 6) закріплює масштабні службові зловживання та злочини;
- 7) сприяє олігархічному впливу на політичну владу в державі;
- 8) провокує розвиток імітації протидії корупції на всі рівнях державної влади;
- 9) порушує базові права людини;
- 10) впливає на темпи розвитку економіки та соціальної сфери держави;
- 11) суперечить засадам громадянського суспільства;
- 12) корупційні злочини дезорганізують діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій;
- 13) сприяє формуванню корупційної культури в суспільстві;
- 14) провокує політичну, соціальну та економічну нестабільність;
- 15) спричиняє зубожіння громадян та знижує добробут населення в цілому;
- 16) високий рівень корупції не сприяю притоку іноземних інвестицій в Україну.

За результатами досліджень О.В. Длугопольського та Ю.П. Івашук [30] схематично відобразити рівень корупції в Україні за сферами та рівнем його проявів можна наступним чином:

Рис.1. Рівень корупції в Україні в залежності від сфери оцінений за 5-ти бальною системою

За результатами звіту Національного антикорупційного бюро результати діяльності НАБУ та САП у II півріччі 2019 р. відображено у рис.2

ДІЯЛЬНІСТЬ НАБУ І САП: РЕЗУЛЬТАТИ ІІ ПІВРІЧЧЯ 2019

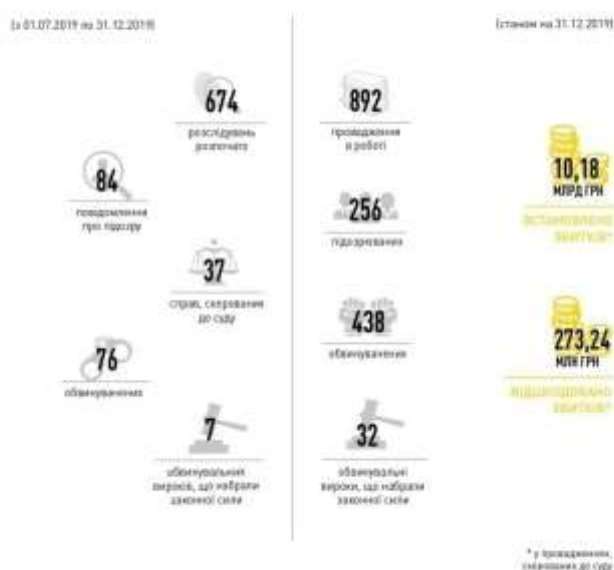

Рис.2. Результати діяльності НАБУ та САП і II півріччі 2019 р. відображено у II півріччі 2019 р.

Отже, слід зауважити, що корупція в Україні має свої «національні особливості», адже викликане не тільки недоліками в сфері правового регулювання та адміністративного впливу, але й кризою суспільства, що несе реальну загрозу національній безпеці та конституційному ладу, стає «нормою» поведінки у суспільстві.

РОЗДІЛ 2

МЕХАНІЗМ АДМІНІСТРАТИВНОГО ВПЛИВУ НА ПОДОЛАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

2.1. Елементи адміністративного впливу на подолання корупції

Відповідно до Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» «основною метою антикорупційної реформи є суттєве зменшення корупції в Україні, зменшення втрат державного бюджету та бізнесу через корупційну діяльність, а також підвищення позицій України у міжнародних рейтингах, що оцінюють рівень корупції» [24].

Отже, тактичними та стратегічними *цілями* адміністративного впливу на подолання корупції в Україні є:

- забезпечення національної безпеки держави;
- зміцнення позицій України у міжнародних відносинах;
- «зменшення рівня та локалізація корупції, обмеження її впливу на соціально-політичні та економічні процеси» [23, с. 5];
- участь України у міжнародному антикорупційному співробітництві;
- профілактика та протидія корупційних проявів;
- забезпечення реалізації євроінтеграційних процесів в Україні та забезпечення практичного застосування європейських стандартів антикорупційної політики.

Як зазначає у своїх працях І.І. Яцків *напрямами* адміністративного впливу на подолання корупції в Україні виступає:

- вдосконалення антикорупційного законодавства;
- профілактика корупційних провів;

- виявлення та розслідування корупційних злочинів та правопорушень;
- притягнення винних у вчиненні корупційних злочинів чи правопорушень осіб до кримінальної або адміністративної відповідальності;
- поновлення порушених в результаті корупційних проявів прав та інтересів осіб;
- усунення інших корупційних негативних наслідків [20, с. 161]. Окрім зазначених автором напрямів можна визначити і такі, як: усунення умов та причин корупційних проявів, підвищення мотивації державних службовців до дотримання етичних службових норм.

Завданнями антикорупційної політики є:

- профілактика корупційних проявів;
- попередження підкупу публічних посадових осіб;
- притягнення до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень в усіх випадках;
- відшкодування матеріальної та моральної шкоди, заподіяної корупційними проявами;
- здійснення моніторингу корупційних факторів;
- забезпечення ефективності застосування заходів антикорупційної політики;
- формування антикорупційної загальної суспільної свідомості;
- сприяння громадському контролю в сфері антикорупційної політики;
- висвітлення важливих аспектів антикорупційної політики ЗМІ;
- формування стимулів для «непідкупності» посадових осіб.

На думку В.В. Денисенко та В.М. Вільгушинський суб'єкти адміністративного впливу на подолання корупції умовно поділити наступні категорії:

- 1) суб'єкти владного впливу на формування антикорупційної політики (Президент України, ВРУ, Кабінет міністрів України);
- 2) суб'єкти законодавчої ініціативи в сфері антикорупційної політики (Президент України, народні депутати України Кабінет Міністрів України);
- 3) суб'єкти зі спеціальними повноваженнями в сфері протидії корупції (Національна поліція, прокуратура, Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне антикорупційне бюро України);
- 4) суб'єкти які здійснюють правоохоронну антикорупційну діяльності (Національна поліція, прокуратура, антикорупційна прокуратура, СБУ, Державне бюро розслідувань, Національне антикорупційне бюро України);
- 5) судові органи України;
- 6) суб'єкти профілактичної антикорупційної діяльності (Національне агентство з питань запобігання корупції, Урядовий уповноважений з питань антикорупційної політики);
- 7) суб'єкти координаційної антикорупційної діяльності (Рада національної безпеки і оборони України);
- 8) суб'єкти протидії корупції у діяльності юридичних осіб (професіонал з антикорупційної діяльності, уповноважений з антикорупційної діяльності);
- 9) інші суб'єкти протидії корупції (відповідні державні органи, органи місцевого самоврядування, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів та інші);

10) суб'єкти науково-методичного та навчального забезпечення антикорупційної діяльності (Національна академія правових наук України, Національна академія наук України, Міністерство освіти і науки України та інші) [10, с. 40];

11) міжнародні суб'єкти протидії корупції

12) громадські організації в сфері протидії корупції

Систему суб'єктів антикорупційної діяльності можна поділити на дві групи:

1. *Спеціалізовані суб'єкти антикорупційної діяльності.* До їх повноважень відносяться: визначення основ антикорупційної політики, прийняття відповідних нормативно-правових актів, координація діяльності суб'єктів антикорупційного впливу; профілактика корупційних проявів. До даної категорії відносяться державні органи, органи місцевого самоврядування, правоохоронні та судові органи.

2. *Неспеціалізовані суб'єкти антикорупційної діяльності.* У виконанні своїх функцій неспеціалізовані суб'єкти координують свої діяльність у відповідності до діяльності спеціалізованих суб'єктів. До них відносяться: некомерційні та комерційні організації, громадські організації, політичні партії, ЗМІ, профспілки та інші.

Ст. 3 Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» 07.04.11 р. № 3206-VI (*втратив чинність*) визначає основними принципами запобігання і протидії корупції, які і на сьогодні не втратили свою актуальність:

- «верховенства права;
- законність;
- комплексне здійснення правових, політичних, соціально-економічних, інформаційних та інших заходів;
- пріоритетність запобіжних заходів;
- невідворотність відповідальності за вчинення корупційних правопорушень;

- відкритість та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- участь громадськості у заходах щодо запобігання і протидії корупції, державного захисту осіб, які надають допомогу у здійсненні таких заходів;
- забезпечення відновлення порушених прав і законних інтересів, відшкодування збитків, шкоди, завданої корупційним правопорушенням» [4].

На думку основними етапами антикорупційної політики є:

- «а) прояв сильної політичної волі;
- б) установлення довіри виборців;
- в) початок наступу на корупцію в усіх гілках влади;
- г) залучення нових кадрів;
- д) використання нетрадиційних методів відповідальності корумпованих чиновників;
- е) адаптацію міжнародного досвіду до місцевих умов;
- ж) застосування нових технологій для обмеження безпосереднього контакту громадян із державними органами;
- з) активне використання сучасних засобів комунікації» [34].

Формами антикорупційної діяльності є:

- 1) формування та моніторинг державної антикорупційної політики;
- 2) превентивна антикорупційна діяльність;
- 3) переслідування за корупцію.

Адміністративно-правове регулювання будь-кого виду суспільних відносин передбачає застосування системи юридичних засобів державно-владного впливу на них [27].

Характер засобів адміністративно-правового регулювання визначається приписом, що зафіксовано у відповідних нормах, та формами впливу на поведінку суб'єктів відповідних правовідносин.

Виділяють такі основні види засобів правового регулювання: уповноваження; зобов'язання, заборона та адміністративний припис.

У працях В.В. Баштанника зазначено, що «в історії України застосовувалися різні державно-правові засоби боротьби з корупцією, як власне правові, так і організаційні, а також були періоди, коли застосовувався системний підхід у боротьбі з нею» [28, с. 25].

Розділ 4 Закону України «Про запобігання корупції» визначає наступні обмеження:

- «обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища;
- обмеження щодо одержання подарунків;
- запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними;
- обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності;
- обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування; обмеження спільної роботи близьких осіб» [5].

Не зважаючи на те, що в основному правові та організаційні засади адміністративного впливу в сфері протидії корупції, ефективність їх реалізації залишається не достатньою.

2.2. Недоліки та перспективи адміністративного впливу на подолання корупції в Україні

За результатами дослідження Transparency International Україна за рівнем корупції досягла рівня 2017 року, у рейтингу Індексу сприяння корупції-2019 (Corruption Perceptions Index, CPI) – посіла 126 місце серед 180 країн. Місце України в рейтингу знаходиться поряд з Азербайджаном, Киргизстаном та Джибуті, адже країна набрала всього 30 балів за рейтингом та за показниками 2019 р. У порівнянні з 2018 р.

CPI включає в себе показники в сфері:

- хабарництва;
- розкрадання публічних коштів;
- захоплення держави;
- кумівства на державній службі;
- наявності відповідних законів про розкриття фінансової інформації, доступ до інформації запобігання та конфлікту інтересів;
- здатності уряду впроваджувати механізми забезпечення доброчесності;
- надмірної бюрократії;
- ефективності переслідування корупціонерів;
- забезпечення захисту викривачів, журналістів та слідчих [35].

За дослідженнями Global Insight Country Risk Ratings Україна втратила 2 бали у сфері збільшення корупційних проявів в сфері ведення бізнесу та згортання процесу боротьби з корупційними проявами [35].

Зокрема, з боку державних владних органів та відповідних посадових осіб відмічалось:

- затягнення початку роботи Вищого антикорупційного суду;
- обмеження діяльності антикорупційних органів;
- введення нормативних обмежень в антикорупційній діяльності);

- активна протидія громадським та міжнародним організаціям в сфері антикорупційної діяльності з боку держави [35].

Слід зауважити, з боку України допускалося ігнорування більшості міжнародних рекомендацій в сфері антикорупційної політики держави.

За матеріалами офіційного сайту Transparency International Ukraine на 2019 у рис.2. визначено співвідношення виконаних та не виконаних рекомендацій.

Рис.2. Співвідношення виконаних та не виконаних рекомендацій Transparency International Ukraine на 2019

Отже, Україною було виконано лише 2 рекомендації із 12: монополізація СБУ на зняття інформації з каналів зв'язку, знято державну монополію на проведення судових експертиз, скасування електронного декларування для анти корупціонерів [35].

Частково виконано 4 вимоги Transparency International Ukraine на 2019:

1. «Перезавантаження» Національного агентства з питань запобігання корупції. Вимога частково було виконано наступним чином:

- 1) замінено колегіальне управління НАЗК на одноосібне;
- 2) призначення керівника НАЗК за участю іноземних експертів;
- 3) відкрито автоматизований доступ до перевірки е-деклярацій.

2. Прийняття Закону України «Про публічні закупівлі» (вступить в дію з 19.04.20 р.). Норми закону було прийняти з урахуванням стандартів Європейського Союзу. На виконання закону Держаудитслужбою не в повній мірі здійснюється моніторинг держзакупівель.

3. Приватизація державних підприємств через систему електронних аукціонів ProZorro.Продажі. На виконання даної вимоги в т.ч. було прийнято Кодекс України з процедур банкрутства 18.10.18 р. № 2597-VIII та Постанови Кабінет Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення електронних аукціонів для продажу об'єктів малої приватизації та визначення додаткових умов продажу» від 10.05.18 р. № 432.

4. Створення та функціонування наглядових рад у державних підприємств – виконано частково, зокрема, було створено наглядові ради в таких державних підприємствах, як: Адміністрація морських портів України, Міжнародний аеропорт «Бориспіль», Укрзалізниця, Укргідроенерго [35].

Не виконано 6 вимог Transparency International Ukraine на 2019:

1. Забезпечення ефективної роботи реєстру бенефіціарів (кінцевий бенефіціарний власник (контролер) юридичної особи).

Ст. 64-1 Господарського кодексу України «усі підприємства, крім державних та комунальних підприємств, зобов'язані встановлювати свого кінцевого бенефіціарного власника, регулярно оновлювати і зберігати інформацію про нього та надавати її державному реєстратору, у випадках та в обсязі, передбачених законом. У разі відсутності у юридичної особи кінцевого бенефіціарного власника (контролера), у тому числі кінцевого бенефіціарного власника (контролера) її

засновника (учасника), якщо засновник (учасник) - юридична особа, подаються відомості про його відсутність» [36].

2. Посилення контролю за фінансуванням політичних партій, а саме, законодавче врегулювання політичної реклами, посилення відповідальності політичних партій та публічне е-звітування партій. На часткове виконання даної вимоги було прийнято Виборчий кодекс [35].

3. Зміна порядку формування органів суддівського самоврядування. Прийнято Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності органів суддівського врядування», який унормовує діяльність органів суддівського самоврядування: Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Комісія з питань доброчесності.

4. Підвищення довіри до Спеціалізованої антикорупційної прокуратури можливе також у випадку результативної діяльності Вищого антикорупційного суду та винесенні обвинувальних вироків топкорупціонерам.

5. Позбавлення Національної поліції та СБУ повноважень у сфері боротьби з економічною злочинністю та покласти дані функції на Бюро фінансових розслідувань.

6. Притягнення до відповідальності осіб винних в організації нападів на антикорупційних активістів [35].

В результаті дослідження адміністративного впливу на корупційні прояви в Україні нам вдалося виділити наступні недоліки в даній сфері:

1) відсутність єдиної політичної лінії та системно-стратегічного підходу в подоланні корупції;

2) відсутність систематизованого антикорупційного законодавства;

3) неврахування кращого світового досвіду в сфері подолання корупційних проявів;

- 4) не введено посаду Урядового уповноваженого з питань антикорупційної політики;
- 5) відсутня ефективна взаємодія суб'єктів протидії корупції Рада національної безпеки і оборони України, СБУ, прокуратури,
- 6) резонансні корупційні злочини не знаходять свого логічного завершення;
- 7) спрямованість на затримання корупціонерів «побутового рівня» (лікарів, вчителів, державних службовців низької ланки);
- 8) відсутність якісного професійного відбору на посади в антикорупційні посади;
- 9) недостатність позитивних результатів реформування правоохоронних органів, в т.ч. і в сфері подолання корупції;
- 10) неефективність переважного адміністративного покарання за корупційні правопорушення над кримінальним тощо.

Визначені недоліки адміністративного впливу на подолання корупції в Україні зумовлюють напрями їх подолання.

Як зауважує І Косуля, спільним для держав з ефективною антикорупційною політикою є «бажання організації активної протидії корупційним виявам; створення активної правової бази; залучення громадських організацій до протидії корупційним виявам» [21, с. 26].

Формування та розвиток ефективної антикорупційної політики України повинно ґрунтуватися на основі єдиної стратегії подолання проявів корупції, розрахованої на довгу перспективу. Така стратегія повинна містити засоби «політичного страхування» – засоби, які забезпечать сталість її положень в незалежності від зміни політичної влади в Україні.

За матеріалами офіційного сайту Transparency International Ukraine на 2019 у рис.3. визначено рекомендації Україні на 2020 рік, які допоможуть знизити рівень корупції.

Рис.3. Рекомендації Україні на 2020 рік, які допоможуть знизити рівень корупції

Для реалізації вказаних Transparency International рекомендацій необхідно вчинити наступні дії:

1. Формування незалежної та професійної судової влади:
 - визначити нову процедуру призначення членів Вищої ради правосуддя та Вищої кваліфікаційної комісії суддів;
 - максимально ефективно очистити судову систему від недобросовісних суддів, долучити до процедури очищення представників антикорупційних громадських організацій та міжнародних експертів [35].
2. Забезпечити незалежність та організаційну спроможність органів антикорупційної сфери:
 - розробити та прийняти відповідні нормативно-правові акти в сфері забезпечення діяльності НАБУ, САП, АРМА, ДБР (в.ч. і щодо вдосконалення інститут депутатської недоторканості, викривачів корупціонерів);
 - провести незалежну зовнішню оцінку діяльності органів антикорупційної сфери із залученням міжнародних партнерів.

3. Вилучити із сфери повноважень СБУ повноваження щодо протидії економічним і корупційним злочинам:

- забезпечити створення незалежного Бюро фінансових розслідувань.

4. Підвищення ефективності системи запобігання політичної корупції:

- удосконалити законодавство в сфері державного та приватного фінансування політичних партій;

- оптимізувати процедуру фінансової звітності партії, державного контролю та юридичної відповідальності.

5. Запровадити відкритий та підзвітний процес приватизації державного майна:

- підготувати та прийняти відповідні нормативно-правові акти;

- забезпечити прозорий процес підготовки та реалізації державного майна;

- забезпечити підзвітність державних підприємств.

В результаті дослідження адміністративного впливу на корупційні прояви в Україні нам вдалося виділити наступні напрями покращення в даній сфері:

- 1) відповідним державним органам та посадовим особам здійснювати внутрішню та зовнішню політику, в т.ч. і в сфері подолання корупційних проявів;

- 2) створити ефективний механізм взаємодії системи суб'єктів антикорупційної діяльності;

- 3) розгляд судами корупційних справ повинен носити пріоритетний характер;

- 4) сприяти розвитку наукових підходів до подолання корупційних проявів;

- 5) більш активно залучати громадські організації до здійснення антикорупційної діяльності;
- 6) підвищити рівень професійної підготовки кадрів в сфері подолання корупційних проявів;
- 7) визначити та законодавчо закріпити відмінності між корупційним злочином та корупційним правопорушенням;
- 8) забезпечення реалізації принципу доброчесності державного службовця, який в т.ч. сприятиме і подоланню корупційних проявів;
- 9) забезпечення ефективності збереження службової таємниці посадовими экс-службовцями, особливо високих рівнів владних органів;
- 10) встановлення європейського типу публічного адміністрування в Україні, в т.ч. і у сфері антикорупційної політики;
- 11) забезпечення прозорості у діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування;
- 12) правовиховання суспільства, яке спрямоване на формування нетерпимості до проявів корупції;
- 13) врахування досвіду іноземних держав в сфері реалізації ефективного механізму протидії корупції (розвиток нормативної бази, сталість антикорупційних інститутів, залучення громадськості тощо);
- 14) залучення громадськості до здійснення антикорупційного контролю в сфері прийняття та дотримання відповідних законів, проведення громадських експертиз, висвітлення в ЗМІ результатів громадського контролю тощо;
- 15) враховувати історичних досвід боротьби з копу цією;
- 16) виконувати рекомендації відповідних міжнародних інституцій в сфері протидії корупції;
- 17) налагодження діалогу між державними органами та громадськістю в сфері протидії корупції;
- 18) розробка та впровадження державних та регіональних програм протидії корупції;

- 19) створення незалежної експертної установи для здійснення експертиз нормативно-правових актів на предмет корупційних складових;
- 20) скасування недоторканості суддів;
- 21) створити реєстр корупціонерів;
- 22) продовження процедури люстрації;
- 23) врахування досвіду провідних держав в сфері протидії корупційних проявів.

Як зазначає І.В. Чемерис «у багатьох державах вдалося створити такі механізми, які обмежили вплив корупції масштабами, що не становлять серйозної небезпеки для нормального функціонування державного апарату» [42].

До країн, які створили ефективний механізм протидії корупції, можна віднести: Данію, Фінляндію, Ісландію, Нову Зеландію, Сингапур, Канаду, Швецію, Нідерланди, Норвегію, Люксембург, Австралію, Великобританію, Швейцарію, Австрію, США, Ізраїль, Чилі, Німеччину, Ірландію, та ін.

Визначенні зарубіжні держави мають певні особливості в організації антикорупційної діяльності в державах, але спільними для них є:

- зусилля щодо організації активної протидії корупційним проявам;
- створення відповідної правової бази;
- залучення до протидії корупційним проявам громадських організацій [42].

Узагальнюючи визначенні напрями ми можемо зазначити, що всі напрями повинні стати системою політичних, правових, організаційних, фінансових та технічних заходів в сфері покращення адміністративного впливу на подолання корупції в Україні.

Систематизація визначених у дослідженні напрямів адміністративного впливу на подолання корупції в Україні дозволяє згрупувати їх у наступні групи:

1. «Правопорядок і судочинство»:
 - реформа судової системи;
 - високі вимоги до претендентів на посаду суддів;
 - альтернативні механізми прийняття рішень в сфері протидії корупції;
 - широке залучення неурядових організацій до здійснення судових та правоохоронних функцій в антикорупційній діяльності;
 - зниження рівня корупційних проявів в даній сфері тощо.
2. «Політична економія»:
 - політична воля в сфері антикорупційній діяльності;
 - політична відповідальність;
 - здійснення парламентської реформи;
 - реформування фінансування політичних партій тощо.
3. «Економічна політика»:
 - забезпечення вільного доступу до ринків;
 - спрощення податкової системи;
 - реформування системи державних видатків, фіскальної дисципліни тощо.
4. «Фінансовий контроль»:
 - реформування системи державних закупівель;
 - контроль фінансового сектора;
 - виконання бюджету;
 - розвиток державної казначейської системи тощо.
5. «Громадський контроль»:
 - здійснення громадського контролю в сфері антикорупційної політики;
 - свобода ЗМІ тощо.

ВИСНОВКИ

В ході дослідження проблем адміністративного впливу на подолання корупції в Україні нам вдалося визначити наступні висновки:

1. Нормативно-правову систему адміністративного впливу на подолання корупції в Україні складають нормативно-правові акти різних видів та рівнів юридичної сили.

Становлення та розвиток законодавства в сфері протидії корупції в Україні за часів пройшов наступні етапи в залежності від політичної спрямованості української влади на кожному етап:

I етап – часи президентства Л.Кравчук.

II етап – часи президентства Л.Кучми.

III етап – часи президентства В. Ющенко.

IV етап – часи президентства В. Януковича.

V етап – часи президентства П. Порошенка.

VI етап – часи президентства В.Зеленського.

Антикорупційна нормативно-правова база містить понад 100 НПА та умовно поділяється на норми, що врегульовують питання кримінальної відповідальності, застосування адміністративних заходів спрямованих на подолання корупції та попередження корупційних проявів. Негативні соціально-економічні та політичні явища негативно вплинули на формування антикорупційної нормативно-правової бази, яка містить ряд недоліків.

2. Поняття корупції слід трактувати у широкому та вузькому розумінні: 1) у широкому розумінні корупція – це «загальний результат негативних проявів у сфері публічної влади»; 2) у вузькому – форма отримання особистої вигоди державними посадовцями. Поняття корупції закріплюється у відповідних нормативно-правових актах українського законодавства, наукових працях, публіцистичних виданнях, ЗМІ, інтернет-виданнях.

Корупція – це суспільно-небезпечне явище у сфері політики та здійснення державного управління, що проявляється у навмисному використанні відповідними посадовими особами свого службового становища для протиправного отримання майнових/немайнових благ та будь-якої іншої вигод.

3. *Видами корупції* виступають політична (спричиняє загрозу демократичних інститутам держави) та економічна корупція (знижує ефективність ринкових інститутів в державі). Часто політична корупція має негативні економічні наслідки для суспільства в цілому. Також виділяють «традиційну» корупцію, яка притаманна суспільству в силу його історичного розвитку та національних традицій, та «сезонну» корупція, яка розвивається в перехідні періоди становлення незалежних держав тощо.

Формами корупційних проявів виступають:

1. *Хабарництво* – отримання державним службовцем матеріальних благ за вчинення/не вчинення дій на користь заінтересованої особи, що входять до повноважень службовця.

2. *Підкуп* – пропозиція передачі грошових коштів або інших цінностей від заінтересованої особи державному службовцю з метою отримати для себе якусь послугу.

3. *Віткат* – винагорода, комісія або відсоток від незаконної оборудки, яка виплачується на користь державного службовця, який сприяв такій оборудці.

4. *Здирництво* – вимагання державним службовцем грошових коштів або інших цінностей в обмін на певні дії чи бездіяльності шляхом використання залякування, сили та перевищення повноважень.

5. *Непотизм* – при зайнятті високої посади державний службовець сприяє отриманню вигідних посад та інших переваг для членів та своєї її родини.

6. Фаворизм – надання державним службовцем одному із підлеглих певних переваг, пільг та винагород, яке ґрунтується на суб'єктивному відношенні до нього, яке ґрунтується на попередньому вигідному результаті який отримав керівник від підлеглого.

Корупція в Україні має свої «національні особливості», адже викликане не тільки недоліками в сфері правового регулювання та адміністративного впливу, але й кризою суспільства, що несе реальну загрозу національній безпеці та конституційному ладу, стає «нормою» поведінки у суспільстві.

4. Елементами адміністративного впливу на подолання корупції є: мета, стратегічні цілі, завдання, основні принципи, напрямки, суб'єкти адміністративного впливу, етапами реалізації, формами та засоби адміністративно-правового регулювання антикорупційної діяльності. Не зважаючи на те, що в основному правові та організаційні засади адміністративного впливу в сфері протидії корупції, ефективність їх реалізації залишається не достатньою.

5. В результаті дослідження адміністративного впливу на корупційні прояви в Україні нам вдалося виділити наступні недоліки в даній сфері:

1) відсутність єдиної політичної лінії та системно-стратегічного підходу в подоланні корупції;

2) відсутність систематизованого антикорупційного законодавства;

3) неврахування кращого світового досвіду в сфері подолання корупційних проявів;

4) не введено посаду Урядового уповноваженого з питань антикорупційної політики;

5) відсутня ефективна взаємодія суб'єктів протидії корупції Рада національної безпеки і оборони України, СБУ, прокуратури,

- 6) резонансні корупційні злочини не знаходять свого логічного завершення;
- 7) спрямованість на затримання копурціонерів «побутового рівня» (лікарів, вчителів, державних службовців низької ланки);
- 8) відсутність якісного професійного відбору на посади в антикорупційні посади;
- 9) недостатність позитивних результатів реформування правоохоронних органів, в т.ч. і в сфері подолання корупції;
- 10) неефективність переважного адміністративного покарання за корупційні правопорушення над кримінальним тощо.

В результаті дослідження адміністративного впливу на корупційні прояви в Україні нам вдалося виділити наступні напрями покращення в даній сфері:

- 1) відповідним державним органам та посадовим особам здійснювати внутрішню та зовнішню політику, в т.ч. і в сфері подолання корупційних проявів;
- 2) створити ефективний механізм взаємодії системи суб'єктів антикорупційної діяльності;
- 3) розгляд судами корупційних справ повинен носити пріоритетний характер;
- 4) сприяти розвитку наукових підходів до подолання корупційних проявів;
- 5) більш активно залучати громадські організації до здійснення антикорупційної діяльності;
- 6) підвищити рівень професійної підготовки кадрів в сфері подолання корупційних проявів;
- 7) визначити та законодавчо закріпити відмінності між корупційним злочином та корупційним правопорушенням;
- 8) забезпечення реалізації принципу доброчесності державного службовця, який в т.ч. сприятиме і подоланню корупційних проявів;

- 9) забезпечення ефективності збереження службової таємниці посадовими экс-службовцями, особливо високих рівнів владних органів;
- 10) встановлення європейського типу публічного адміністрування в Україні, в т.ч. і у сфері антикорупційної політики;
- 11) забезпечення прозорості у діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування;
- 12) правовиховання суспільства, яке спрямоване на формування нетерпимості до проявів корупції;
- 13) врахування досвіду іноземних держав в сфері реалізації ефективного механізму протидії корупції (розвиток нормативної бази, сталість антикорупційних інститутів, залучення громадськості тощо);
- 14) залучення громадськості до здійснення антикорупційного контролю в сфері прийняття та дотримання відповідних законів, проведення громадських експертиз, висвітлення в ЗМІ результатів громадського контролю тощо;
- 15) враховувати історичних досвід боротьби з копу цією;
- 16) виконувати рекомендації відповідних міжнародних інституцій в сфері протидії корупції;
- 17) налагодження діалогу між державними органами та громадськістю в сфері протидії корупції;
- 18) розробка та впровадження державних та регіональних програм протидії корупції;
- 19) створення незалежної експертної установи для здійснення експертиз нормативно-правових актів на предмет корупційних складових;
- 20) скасування недоторканості суддів;
- 21) створити реєстр корупціонерів;
- 22) продовження процедури люстрації;
- 23) врахування досвіду провідних держав в сфері протидії корупційних проявів тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про заходи щодо активізації боротьби з корупцією і організованою злочинністю: Розпорядження Президента України від 10.02.1995 № 35/95-рп. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/35/95-%D1%80%D0%BF>
2. Про Концепцію боротьби з корупцією на 1998–2005 роки: Указ Президента України від 24.04.1998 № 367/98 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/367/98>
3. Про Концепцію подолання корупції в Україні «На шляху до доброчесності»: Указ Президента України від 11.09.2006 № 742/2006 URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/742/2006>
4. Про засади запобігання і протидії корупції: Закон України від 07.04.2011 № 3206 –VI (втратив чинність). *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 40. Ст. 404.
5. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700–VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.
6. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки: Закон України від 14.10.2014 № 1699 –VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 46. Ст. 2047.
7. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
8. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 № 1698-VII *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 47. Ст. 2051.
9. Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів: Закон України від 10.11.2015 № 772-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 1. Ст. 2.

10. Денисенко В.В., Вільгушинський В.М. Ретроспективи протидії корупції в Україні: адміністративно-правові аспекти підвищення ефективності антикорупційного процесу. *Web OF Science and Academic Researcher*. № 1/2019. С. 36-42.

11. Бернадський П. Й. Система антикорупційного законодавства України. URL: http://www.rusnauka.com/19_DSN_2010/Economics/69941.doc.htm

12. Кримінальний кодекс України від 05.04.01 № 2341-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14>

13. Верстюк С. Корупція: визначення, причини появи, вплив на економіку. *Економіка України*. 2001. № 3. С. 66–74.

14. Тімашов В. Причини та умови корупції в Україні URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/prichini-ta-umovi-koruptsiyi-v-ukrayini>

15. Інтерв'ю з колишнім Президентом GRECO Драго Косом / GRECO: Україна провалила боротьбу з корупцією. *Дзеркало тижня*. 2011. – 28 травня URL: <http://ua.for-ua.com/politics/2011/05/28/121348.html>

16. Биленчук П. Д. Транснаціональна преступність: состояние и трансформация / С. Е. Еркенов, А. В. Кофанов. К.: Атика, 1999. 276 с.

17. Клочков В.Г. Суть та заходи боротьби з корупцією. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2005. № 7. С. 11–22.

18. Невмержицький Є.В. Суспільство перехідного типу: соціальна безпека та чинники загроз. *Вісник Академії праці і соціальних відносин*. 2002. № 5. С. 37–40.

19. Ковбасюк Ю. Антикорупційна політика державних органів влади України URL: <http://www.viche.info/journal/218/>

20. Яцків І.І. Механізм, причини та заходи протидії корупції: загальна характеристика. *Держава і закон: теорія, практика, методика*: зб. наук. пр. Івано-Франківськ: ПЮІ ЛьвДУВС, 2008. Вип. 3. С. 155–163.

21. Коруля І.В. Досвід попередження та прискінення корупції у зарубіжних країнах. *Наше право*. 2009. № 1, Ч. 2. С. 26–30.
22. Липовська Н.А. Формування управлінської культури керівників територіальних органів Державної фіскальної служби (на прикладі митниць) / Н.А. Липовська, І.М. Квеліашвілі. *Аспекти публічного управління*. 2015. № 11 –12. С. 61 – 68.
23. Новак А.М. Феномен корупції в системі публічного управління: сучасний зміст та методологічні засади дослідження. *Публічне адміністрування: теорія та практика*, 2018, вип. 1(19) – С. 1-12.
24. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України від 12.01.15 № 5/2015 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
25. Про очищення влад: Закон України від 16.09.14 № 1682-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-18>
26. Новак А. Теоретичні основи дослідження протидії корупційним проявам у системі публічного управління. *Теорія та історія державного управління. Державне управління та місцеве самоврядування*, 2016, вип. 1(28). С.29-36.
27. Галуцько В.В., Єщук О.М. Поняття та зміст адміністративно-правового регулювання. ACTUAL PROBLEMS OF CORRUPTION PREVENTION AND COUNTERACTION. – 2011 URL: <http://www.law-property.in.ua>
28. Баштанник В.В. Формування державної антикорупційної політики в умовах модернізації влади. *Наук. розвідки з держ. та муніцип. упр.* К., 2012. Вип. 1. С. 25–34.
29. Конвенція ООН проти корупції (UNCAC) від 31.10.03 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16/page
30. Длугопольський О.В., Івашук Ю.П. Сучасні погляди на корупцію та мінімізацію її негативного впливу на економіку України.

Управління економікою: теорія і практика. URL: http://books.zntu.edu.ua/book_info.pl?id=219646

31. Про внесення змін до Закону України «Про запобігання корупції» щодо викривачів корупції: Закон України від 17.10.19 № 198-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/198-20>

32. Гладун З.С. Поняття корупції за законодавством України. *Антикорупційне Інтернет видання «Корупція в Україні»* URL: http://www.korupzia.org.ua/papers/s7_ukr.htm

33. Машковська І.Л. Антикорупційні ініціативи та шляхи їх реалізації в Україні URL: <https://www.google.com/url>

34. Гаман П.І. Антикорупційна державна політика: проблеми та перспективи розвитку. Державне управління: удосконалення та розвиток URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/3.pdf

35. Transparency International Ukraine на 2019. Офіційна сторінка. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-spryjnyattyakoruptsiyi-2019/>

36. Господарський кодекс України від 16.01.03 р. № 436-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

37. Закон України «Про боротьбу з корупцією» (1995 р.) від 05.10.95 р. № 356/95-ВР URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/356/95-вр>

38. Большая советская энциклопедия: / гл. ред. А.М.Прохоров.: [в 30)ти т.]. М.: Советская энциклопедия, 1973. Т. 12. 613 с.

39. Попов В.И. Проявление коррупции в современных условиях / В.И. Попов. Матер. конфер. «Корупция в России: состояние и проблемы». М.: Инст. МВД России. 1996. С. 55—57.

40. Словник юридичних термінів / Ф. Андерш, В. Винник, А. Красницька та ін. К.: Юрінком, 1994. 320 с.

41. Большой юридический словарь / под ред. А.Я.Сухарева, В.Е. Крутских. 2-е изд., пере раб. и доп. М.: ИНФРА-М, 2000. 704 с.

42. Чемерис І.В. Зарубіжний досвід протидії корупції в системі державного управління // Стратегічні пріоритети. № 3 (12). 2009. С. 110-118.